

Vásárhely Szántó Kovács Jánosra emlékezik

Koldusalamizsnát nem követelt

Évszázada már, hogy a hír — kopogtatás masinái révén — szárnyaira kapta Hódmezővásárhely nevét, és véres tragédia kapcsán a város neve összeferrni látszik Szántó Kovács János nevével. Hódmezővásárhely Szántó Kovács városává is lett. Egy centenárius — az emlékezésen túl — mérlegelő számvetésre is készült. „Ment-e előbbre a világ?” az 1894. április 22-i események és következményei által, vagy csak „lelketlen igazatok vak ösztönöket szabadítottak fel a jámbor, de tudatlan alsóbb népusztályoknál”.

Indokolt volt-e az összeütközés, vajon talált volna-e megnyugtató megoldást a feszítő szociális gondokra a hatalom magától is, ha a zendülők a törvényes kereteken belül harcolnak soruk jobbra fordításáért? A „Tűj békével” mennyire volt elvárható azoktól, akik évszázadok óta vártak „Kicsit több bért, egy jó tál ételt, Foltatlan ruhát, tisztességet, S emberibb szavakat.” (Ady E.), hittel és reménnyel beálltak minden zászló alá, amely ezt ígérte, s csaláltak meg reményeikben mindenkor.

A századvégre annyi család és keserűség formázódott fel országszerte, de különösen itt, a „Viharsarokban”, hogy a feszítő gondok robbanásszerű felszínre törését sokan jósoltatták, a lapok cikkeztek erről.

A vásárhelyi zendülés jelentősége — első pillanatától kezdve — túlmutatott a város körülményein.

Az 1894. április 22-i zendülés indikáló motívumait vizsgálva, azt a fennálló rend szintje megmerevült társadalmi-gazdasági struktúrájában találjuk, amelynek egyik fő ismérve a szociális érzéketlenség.

Ami Hódmezővásárhelyen történt: nem véletlenszerű és nem is elszigetelt jelenség, a mezőgazdaság országos helyzetéből fakad és összefügg azazal is, hogy a munkások mozgalmá — nemzetközileg is — új tartalmat és irányultságot kapott.

Szántó Kovács János a megválasztásakor, 1892. októberében pontosan fogalmazza meg sorsársai véleményét: „Mi nem könyörödményt, sem koldusalamizsnát követelünk, hanem munkát, kenyeret, jogainkat, no meg a 8 órás munkanapot. Mi dolgozni akarunk, élni akarunk, lenni akarunk.” 1894 elején a helyi hatalom egy nagy létszámú, jól szervezett és az együttes fellépést is a válláló mozgalommal találja szembe magát. Ez egyértelműen az energikus és a jogaikért harcosan kiálló vezető: Szántó Kovács érdeme.

A rendőrkapitány is szintiszta igazat ír, amikor a mozgalommal szembeni fellépésükről jelentést ír feltelesenek: „A rendőrhatalom minden egyes esetben, amikor igazolt tényekkel állt szembe, törvényszabta kötelezőséghez híven eljár.”

Az „igazolt tények” 1894 elejétől szaporodtak, radikalizmusuk fokozódik. Januárban a városháza avatására igyekvő Szántó Kovácsot a rendőr nem engedte be, a munkásgyűlések légköre felforrósodik, a március 15-i díszünnepségen Szántó Kovács több száz hívének gyűrűjéből kérdezi meg a szónoktól: „azt mondja meg az úr, mit adott '48 a munkásoknak?”

És híre jön, hogy minden eddiginél jobban is fenyegetőbbnek készül a város és a tanyák nincstelenje a május elsejére.

Endrey Gyula képviselő erről a nyugtalanságra okot adó közhangulatról referál a belügymi-

niszternek, s intézkedést sürget, amíg nem késő! A válasz: „Orvosoljátok társadalmi úton.”

Az orvoslás nem egy város közgyűlésének hatásköre, ez országos rendezést kívánna, de a törvényhozók nem érzékelik ezt. A város működésbe hozza a rendőrséget. A feladata: május elseje előtt „lecsendesíteni” a szocialistákat. Április 18-tól naponta kihallgatásra rendelik a vezetőket, házkutatások, iratok elkobozása.

Tanuvallomási jegyzőkönyv.

Felvittet a *Hódmezővásárhelyi Községi Hivatalban* a *Szántó Kovács János emlékmű* elhelyezése tárgyában a *1894. április 22-én* történt tárgyalásról.

A mai napra tanúkat megidézték... megjelentek, igazságtalanságot, a letévedő ekék szentidőre és a hamis ekék következményeiről lett ágyalomszerű utó utó állja:

- 1. Mellék- és koronázó?
2. Székrendszer helye?
3. Kor?
4. Vallás?
5. Csallói városi?
6. Állam vagy foglalkozás?
7. Vádlottosi viszonya?
8. Lakása?

Szántó Kovács János
református
nős
székely állású, székely nyelvű
Hódmezővásárhelyen lakik.

Ami Hódmezővásárhelyen történt: nem véletlenszerű és nem is elszigetelt jelenség...

Ami Hódmezővásárhelyen történt: nem véletlenszerű és nem is elszigetelt jelenség...

börtönének utáni sorsa szemléletesen mutatja a mozgalomban végbemenő változásokat, azt is, hogy a fejlődés dinamikája — sok más „vezér” sorsával azonos módon félreterzi azokat, akiket korábban „lángoszlopként” tisztelt.

A 100. évforduló alkalmából ma délután fél 3 órai kezdettel a hódmezővásárhelyi önkormányzat és a Magyarországi Szociáldemokrata Párt hódmezővásárhelyi szervezete ünnepséget rendez. A városházán dr. Rapcsák András polgármester mond köszöntőt, majd a Szántó Kovács János-féle mozgalom történetét ismertetik neves szakemberek. Délután 4 órakor koszorút helyeznek el a Kossuth téri Szántó Kovács János-emlékműnél, ahol Szabó Gábor mond beszédet. Végül az emlékezők koszorúkat helyeznek el a Kincses temetőben, Szántó Kovács János sírjánál is.

„Ment-e előbbre a világ?” Szántó Kovács és hívének áldozatvállalásával? Válasznak tekinthető az a panaszos-kérelmező levél (1896. március 29-én kelt), amelyet a nagyméltóságú belügyminiszter úrnak Hódmezővásárhelyről írtak azok, akik kiestek a milleniumi dícsőfény hatósugarából.

„Szívünk telve van keserűséggel. Mit ér nekünk az ezredév dícsősége és szabadsága, ha mi azt nem élvezhetjük, ha mivelünk csak azt éreztetik, ami nekünk úgyis fáj, hogy jogfosztottak és rabszolgák vagyunk egy kiváltságos társadalomban, mely minden téren el akar nyomni és emberi méltóságunktól megfosztani akar.”

A levél kiváló oka: a vásárhelyi rendőrkapitány rendre elutasítja a munkásgyűlések tartására beadott kérelmeket.

A centenárius kapcsán Szántó Kovács János sorsáról. Aki a társadalom jobbításáért küzd, erre teszi fel életét, ritkán éli meg a hűséggel és önfeláldozással szolgálta eszme diadalát. Szántó Kovács küzdelme és változatos élete sem zárulhatott 1908-ban azzal a nyugalommal adó tudattal, hogy érdekelhető eredmények igazolták volna harcának értelmét. De ő már jóval előtte felküzdötte magát a történelmi mozgalom elméleti megértéséig, szilárdan hitt az eszme — történelmi időmértéccel mért — győzelmében. Ezért tudta megfogalmazni a tárgyaláson a szállóigévé vált gondolatait a diót elültető öregemberről.

„Tudom, hogy azt, amiért küzdök, nem fogom elérni, de egy fát akarok ültetni, amely a jövőnek hajjja gyümölcsét.”

Száz esztendő telt el a városháza ostroma óta. Most, amikor egy új történelmi helyzetben kell újrafogalmazni a munkaadók és a munkavállalók alkotmányos jogait, kötelezettségeit, bizonyára sok tanulsággal szolgálnak — mindkét oldal számára — a száz évvel ezelőtti példák. Remélhető: az érdekegyeztetés szükségességének felismerése és annak érvényre juttatásának igénye nem lesz olyan egyoldalú, mint Szántó Kovácsék idején! SZABÓ DÁNIEL

Baka István kettős énje

A közelmúltban jelent meg *Baka István* szegedi költő verseskötete, melyet szerdán este olvasótalálkozó keretében mutattak be az érdeklődőknek. Igaz, a rendezvény inkább hasonlított egy egyetemi szemináriumra, hiszen szinte kizárólag bölcsész kar magyar szakosai vettek részt rajta. Ennek megfelelően elcsendesedett a helyiség, amikor *Fried István* tanár úr keze koppant az asztalon, s kezdetét vette az óra, vagyis a találkozó.

sik személy, s e kettős tudati állapot tette lehetővé az éteri tisztaság ötvözését a kocsmai léttel. Bakáról az is kiderült, hogy számtalan anagrammát használ és az irodalomtörténet, valamint a mitológia több jeles személyisége is megjelenik soraiban. Baka István új kötete ciklusos szerkezetű, de valamennyi résznél közös a már fentebb említett, két eltérő személyiségben kifejeződő ambivalencia. Ez viszont hozzásegít ahhoz, hogy betekintést nyerjünk a két szereplő meg nem valósult vágyainak tárházába. A. L.

Vásárhely határok nélkül

Van már pénz Rómára

Vásárhelyen a városházán gyűlt össze először a Rómába a Játék határok nélkül című vetélkedőre készülő 16 fős keret. A város vezetése részéről Novák Imre polgármester-helyettes volt jelen.

Vásárhelyen felleltek az üzleti élet képviselői, hogy mekkora lehetőséget rejt magában a csapat szponzorálása. A Kocsós-Ker Kft. másfél millió forinttal járul hozzá az eredményes szerepléshez, jelentkezett a Schwinn-Csepel Rt. képviselője, a Hód-Mezőgazda Rt., az Építőmester Kft., Ferroép Kft., Allucon Kft. és a Phoenix étterem, a már korábban leírt szponzorok mellé.

Kurunczi Mihály menedzser kérésére a csapattagok röviden bemutatkoztak, kitérve sportolói múltjukra, illetve jelenükre. Szuromi István a csapat vezető edzője bemutatva azokat a jelenlévő szakembereket, akik augusztusig segítenek a csapat felkészítésében: *Ocskovics Katalin, Kis Judit, Bán Sándor, Gulyás Ferenc* a Bercsenyi Lovasszakosztály képviselőiben, *Nepárdzski Ferenc, Stiffler Sándor* nyugalmazott sporttiszt, aki segít a laktanyai gyakorlatok megszervezésében. Két technikai segítőtje van a csapatnak: *Lukács Erzsébet* és *Boros József*. Két fő saját költségén készül együtt a csapattal, *Széphegy Eszter* és *Katona Zoltán*. Kurunczi Mihály hangsúlyozta, hogy az eddig elért eredményeket el kell felejtetni, mindenki tiszta lappal indul. Az edzősen mutatott munka alapján fog eldőlni, ki az a négy fő, akik Rómában versenyezni fognak.

Novák Imre polgármester-helyettes köszöntötte a csapatot, a szakembereket és a szponzorokat. Mint elmondta, mindenkinek az lebegjen a szeme előtt, hogy Hódmezővásárhely városát és Magyarországot képviselik Rómában, öregbítsék városunk hírnevét. Azt kérte, hogy mindenki tudása legjavát adja a versenyen. Videóbejátszásokat is láthattak ezen az estén a tavalyi játékokról, kelő hangulatot teremtve a felkészüléshez. Szuromi István bejelentette, hogy az első edzés április 22-én, a strandon lesz. Megemlítette, hogy nagyon sokan felkeresték azzal a kéréssel, hogy szeretnének a csapattal kiutazni szurkolóként Rómába, a versenyre augusztusban. Az érdeklődők *Rozmann Sándornál*, a 345-499-es telefonon egész nap, illetve a Mátyas utcai olvasóköri (Éva u. 9.) 15-18 óráig jelentkezhetnek.

TÓTH ANDREA